

Linn Ullmann skriver lett og nådeløst om seg selv og sin berømte familie. Her hjemme på Strømmen i 1968 med moren, skuespiller Liv Ullmann. FOTO: IVAR AASERUD/NTB SCANPIX

Sjarmerende og nådeløs

Kan ikke huske å ha lest en så velopplagt og nådeløst vittig Linn Ullmann, som i den nye romanen «De urolige».

ROMAN
Linn Ullmann
«De urolige»
Oktober

I en drøyt 400 sider lang beretning om barndom, oppvekst, alderdom og død, balanserer og porsjonerer forfatteren ut erindringer, minner og fiksjoner om egen familiehistorie. Og naturligvis, det dreier seg ikke om hvilken som helst familie, men om to filmikoner, Ingmar Bergman og Liv Ullmann og den skrivende datteren Linn, som egentlig er døpt Karin Beate. En roman med sterke biografiske trekk, men først og sist en bevegende beretning om å være barn av to kunstnere som krevde ekstremt mye rom og plass, og om omkostningene for barnet. Men også om utfordringene som ble til erkjennelse, om erfaringer som ble til styrke.

Pappaen er tilgjengelig en gang i året. Da ankommer den lille datteren, tynn som en «filmremse» ifølge ham, til det store huset på øya utenfor Gotland. Mammaen er svært ofte på lange reiser, men da ringer hun til fast tid hver kveld. Og hvis hun ikke ringer, begynner den lille datteren å ule så infernalsk at mormoren eller barnepiken må ringe etter lege. Lengsel og avmakt, ensomhet og tristhet.

Men Linn Ullmann etterlater ikke leseren veldig lenge i elendighetsrommet. Det er overskuddet og kreativiteten, sanseligheten og den nådeløse humoren som preger sidene i denne nesten berusende velskrevne romanen.

Spesielt den første delen, som i store partier er skrevet i 3. person, med den avstand som kreves når det handler om et lite barn, der erindringen ofte er basert på andres fortellinger og beretninger, har denne spesielle lettheten og humoren. Her forteller Linn Ullmann om morens og farens forelskelse og om huset på Hammars, som ble bygget nettopp for at filmregissøren skulle bo der sammen med sin nye kjærlighet og deres lille barn. Men forholdet varte bare i knappe fem år, moren dro med datteren tilbake til Oslo. Dette var 1960-tallet og det var ingen selvfølge å få et barn utenfor ekteskap, mens man var gift med en annen. Forfatteren konstaterer tørt at akkurat det ikke spilte noen rolle for faren, han hadde åtte barn fra før med fire forskjellige kvinner.

Det er dristighet og klarøydhet i forfatterens refleksjoner og erindringer, aldri snev av idyllisering. Om et skriveprosjekt basert på familiære relasjoner skriver hun dette i romanen: «For å skrive om virkelige personer,

som foreldre, barn, kjærester, venner, fiender, onkler, brødre eller tilfeldig forbipasserende, er det nødvendig å gjøre dem fiktive. Å huske er å se seg rundt, igjen og igjen, like forbauset hver gang».

Og det er kanskje denne evnen til «forbauselse» som setter noe av tonen i romanen. Linn Ullmann «legger ikke bånd på seg», hun har en utforskende, uredd tilnærming til et stoff som må ha vært krevende å ordsette. Tidvis hjelper hun seg med andre forfattere, med sitater og dikt. Det gir romanen litt ekstra ferniss, men kan også virke unødvendig påtatt.

Hun betrakter seg selv og sine foreldre med overbærenhet og humor, noen ganger med skarp, nesten besk ironi. Oppholdene i huset på øya hos faren var klokke med steke krav til punktlighet. Det skulle spises, samtales eller ses film på nøyaktig angitte tidspunkter. Minste avvik var utenkelig. Da faren er blitt godt over 80 år gammel, og plutselig ikke dukker opp til avtalt tid, forstår datteren at han holder på å bli alvorlig syk og svært gammel.

Oppholdene i USA med moren blir også beskrevet, preget av mye savn, men også disse partiene bæres oppe av en tidvis ganske robust humor. Morens opptreden på Broadway, med innlagte sang og dansenumre blir nådeløst avkledd av en svært realitetsorientert datter.

Hun betrakter seg selv og sine foreldre med overbærenhet og humor.

Linn Ullmann. FOTO: AGNETE BRUN/OKTOBER

Linn Ullmann driver elegant vekslings mellom tidsplan, situasjoner og steder. En del av beretningen er basert på seks samtaleopptak hun hadde med faren, med tanke på at de sammen skulle skrive en bok om alderdom. Men da disse opptakene endelig ble realisert var faren sterkt preget av alderdom og svekkelse. Samtalene gjengis som del av romanen og gir den en tilleggs kvalitet gjennom den muntlige formen.

Linn Ullmanns litterære familieprosjekt framstår som en overbevisende og modig roman om et barn som kommer i skvis mellom sterke kunstneriske ambisjoner. Avlevert med forførende sjarm og humor.

■ TURID LARSEN